

Tisztelet az édesanyáknak – Anyák napi konferencia

2018. május 4.

A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) és a Népesedési Kerekasztal neves előadóiban és gondolatokban gazdag anyák napi konferenciát szervezett május 4-én.

Fűrész Tünde, a KINCS megbízott igazgatója köszöntőbeszédében ismertette: az anyák napi rendezvényen négy témában – anyai szerepek, nagymamák, főállású és egyedülálló anyaság – hallgathatnak meg előadást a meghívottak. Elmondása szerint a rendezvény célja volt minél több, akár egészen eltérő elképzelést és javaslatot megvitatni annak érdekében, hogy Magyarországon a jövőben még inkább megbecsüljék és tiszteljék az édesanyákat. Végül megemlítette, hogy júniusban, az apák napja kapcsán szeretnének egy hasonló konferenciát.

Köszöntötte a konferencia résztvevőit a társrendező Népesedési Kerekasztal nevében Székely András, a civil szervezet koordinátora.

Puja Andrea, erdélyi származású énekesnő a Pillangó kisasszonyból énekelt egy áriát; a gyermeke sorsáért aggódó anya gondolatait – a hallgatóságot lenyűgözve – közvetítette.

Novák Katalin, az Emberi Erőforrások Minisztériumának (Emmi) család- és ifjúságügyért is felelős államtitkára kiemelte: minden felelősséggel vállalt gyerek óriási kincs nemcsak a családoknak, hanem az egész társadalomnak, ezért a kormány igyekszik megbecsülni, értékelni és bátorítani az anyákat, hogy büszkéik lehessenek a gyerekvállalásra. Hangsúlyozta: a kormány nem akarja választásra kényszeríteni az anyákat, hanem épp ellenkezőleg: szeretnének minden támogatást megadni azoknak is, akik a főállású anyaságot választják, és azoknak is, akik dolgozni szeretnének a gyermekeik mellett. Utóbbiaknak segít például a gyed extra, a bölcsődeépítési program, valamint a Nők 40 program is, amely visszaadja a családoknak a nagymamákat – sorolta az államtitkár. Novák Katalin elismerte: van még teendő a családpolitikában, és hozzátette: ezért bízik abban, hogy a konferencia elősegíti a közös gondolkodást a témában, amely a magyar „sorskérdések legfontosabbika”.

Demény Pál felszólalásában elmondta: a magyar családtámogatási rendszer mértékében nem – jelenleg a GDP

közel 5%-a –, de tartalmában állandó felülvizsgálatot igényelne ahhoz, hogy az Orbán Viktor miniszterelnök által kitűzött 2,1-es reprodukciós mutatót elérhető legyen. A demográfus professzor ismertette több évtizeddel ezelőtt megfogalmazott szakpolitikai javaslatait. Szerinte a kormányoknak a nyugdíj mértékének meghatározásánál figyelembe kellene venni azt is, hány gyermeket nevelt fel valaki – ily módon munkaként elismerve a gyermekneveléssel töltött időt –, valamint meg kellene adni a kiskorú gyerekeknek a szavazati jogot úgy, hogy a szüleik a nevükben voksolhassanak – így lenne elérhető, hogy minden magyar állampolgárnak van beleszólása a magyar politikai életbe.

*

A nyitóbeszéd után Kardosné Gyurkó Katalin, a Nagycsaládosok Országos Egyesülete (NOE) elnöke, majd Dr. Benda József társadalompedagógus osztotta meg gondolatait a főállású anyaságról. Kardosné Gyurkó Katalin elmondta, hogy bár a NOE-n belül 3,4 az átlagos gyermekszám, ahhoz, hogy a demográfiai fordulathoz szükséges 2,1-es reprodukciós arány elérjük, országos szinten kellene válaszokat találni az anyák gyermekvállalással kapcsolatos kérdéseire – mindezt annak fényében, hogy a magyar nők több gyermeket szeretnének szülni, mint amennyi végül megszületik. A NOE elnöke szerint az anyák három fontos dolgot adnak gyermekeiknek: életet, testi és lelki gondoskodást – ezért azt kellene elérni, hogy mindezt nyújtani tudják azok, akik (több) gyermeket szeretnének. Felhívta a figyelmet arra, hogy a főállású anyaságot két, sok esetben egymást nem átfedő értelmezés jelent: egyrészt ez egy – a három vagy többgyermekesek számára nyújtott – állami támogatási forma (gyet) köznyelvi elnevezése, másrészt egy életforma, amelyben a nők hivatásként élik meg az anyaságukat. Végül ismertette a hatszáz NOE-s család összesen 1717 – ebből 631 gyermek – tagjának válasza alapján készült kutatás legfontosabb eredményeit: az apák 88,5%-a, míg az anyáknak csak 56,6%-a dolgozik teljes munkaidőben; a részmunkaidő aránya 1% illetve 7%; a házimunkát az apák szerint jellemzően megosztva, az anyák szerint jellemzően ők egyedül végzik. Arra a kérdésre, milyen gyakran fordul elő, hogy családi kötelezettségeiket nehéz teljesíteniük a munka miatt, hasonló eredmények jöttek

ki a két szülőnél: 20% hetente többször, 30% havonta 1-2 alkalommal, 30% ritkábban, 15-20%-nál pedig nem fordult elő.

Dr. Benda József társadalompedagógus bemutatta a HISZÜK (Hivatásos Szülők) programot. Az édesanyák többet érdekelnek című előadásában a 34 szerző által kidolgozott, kutatási eredményeken alapuló lehetséges anyai életpálya-modellt és alternatív családtámogatási formákat ismertetett. A kutatás szerint a magyar anyák a három létező életformát a következő arányban választják: a csak munkát választó nő aránya 3-7%, a csak családot választók 25%, a kettőt egyeztetni akarók 70%. Mivel a kutatás szerint a 35-45 évesek 25%-a szeretne még gyermeket, az előadó szerint számukra a jelenlegitől eltérő családtámogatási formákra van szükség. Akiknek nincs párkapcsolatuk, azoknak személyiségfejlesztő tréninget, társkereső szolgáltatást és HISZÜK képzési rendszert javasolnak; az egy- és kétgyermekesek számára ún. gyermekkártyát, átmeneti bérletet és CSOK átalakítást, képzést és rugalmas munkahelyet; a három vagy többgyermekesek számára pedig HISZÜK munkabért, képzést, gyermekkártyát és közösségi támogatást. A HISZÜK munkabér javasolt összege bruttó 310.800 Ft lenne, 3 év után 15%-al csökkenne, és minden gyermek után 10%-al nőne.

A nyugdíjas anyákról és nagymamákról Prof. Dr. Mészáros József, a MÁK elnöke és Prof. Dr. Botos Katalin

közgazdász professzor beszélt. Prof. Dr. Mészáros József rövid társadalombiztosítás-történeti ismertetőt tartott, amelynek kiindulópontja: állami társadalombiztosítási ellátásra azért lett szükség az 1800-as évek végén, mert az ipari forradalom szétzilálta a nagycsaládot. Dr. Botos Katalin az anyák és a nagymamák tiszteletére hívta fel a figyelmet és – Demény Pál demográfushoz hasonlóan – kifejtette: a nyugdíjrendszerben figyelembe kellene venni a felnevelt és kitanítottnak számú gyermekek számát; akinek pedig nincs gyermeke, az a mások által gyermeknevelésre fordított költségek kiadása helyett gyűjtsön magának a nyugdíjas évekre.

*

Az egyedülálló anyákról Nagy Anna, az Egyedülálló Szülők Klubja Alapítvány elnöke és Tordai Ágnes, a Három Királyfi, Három Királylány társelnöke osztotta meg gondolatait. Nagy Anna elmondta, hogy ahogy a „csonka család” kifejezés lassan, de biztosan kopik ki a köznyelvből, az egyszülősök közmegítélése is lassan, de érezhetően változik. Felhívta a figyelmet arra, hogy bár az egyszülősök többsége – az általános vélekedéssel összhangban – valóban válás után került ebbe a státuszba, nagy számban vannak köztük özvegyek illetve olyanok, akik – saját elhatározásukból vagy a párjuk döntése után – egyedül vállaltak vagy fogadtak örökbe gyereket. A kép tehát színes, egy dolog viszont közös bennük: hatalmas számuk ellenére a legtöbb ország-





ban még mindig láthatatlanok – tette hozzá. Sokatmondó számok: a világon ma kb. 320 millió gyerek él egyetlen szülővel, Magyarországon több mint félmillió. A kb. 300 ezer egyszülős magyar családból jellemzően az apa, de kb. 40 ezer családban az anya hiányzik. Tájékoztatása szerint létező társadalmi igény hívta életre az Emmi 500 milliós támogatásával májusban megnyitó Egyszülős Központot, amely nemzetközileg is úttörő vállalkozásnak számít: a jogi, pszichológiai, munkavállalási vagy életvezetési segítség mellett a központ fontos funkciója lesz olyan közösségek létrehozása, amely ellensúlyozni tudja az egyedül nevelők egyik legnagyobb problémáját: az elmagányosodást. Tordai Ágnes személyes történetekkel illusztrálta legfőbb üzeneteit: bármennyire furcsán hangzik, de „jól” is el lehet válni; a szülők egymástól válnak, és nem a gyermeküktől, ezért a gyermek számára kiemelten fontos, hogy mindkét szülő elérhető legyen, életének része maradjon válás után is.

*

Az rendezvény utolsó témájáról – az anyai szerepekről – három előadó beszélt. Prof. Dr. Komlós Piroška a Károli Gáspár Református Egyetem, Családi életre nevelés (CSÉN) szakértője szerint már lányként fontos (lenne) az anyai szerepre való készülődés. Ebben meghatározónak tartja a lányként megtapasztalt anyai minta erejét, a társadalmi elismerés erejét (tévé, internet, közösségi média, és a

kortársak véleménye) és a férfitársadalom támogatása (apakép, szülőtárs-kép közvetítése). Elmondta, hogy amikor egyetemistákat kérdezett az anyai szerepről, meglepődve tapasztalta, hogy a 20-30 év közöttiek válasza – amelyek elsősorban a „ráérek még” és „majd szeretnék, de először anyagi biztonság kell” – egyáltalán nem említenek párt, mint a gyermekvállaláshoz szükséges „feltételt”. Uzsálné Dr. Pécsi Rita neveléskutató egy történettel illusztrálta a legfontosabb anyai szerepeket: az anya az, aki mindig kinyitja az ajtót; aki otthont és menedéket nyújt; aki életet hordoz, ezért szerepe Isteni minőség; aki elengedi gyermekét, hogy a saját útját járja; aki szolgál, de nem kiszolgál. A tőle megszokott humoros stílusban előadott példákkal igazolta, hogy egy anya minden olyan készséggel és képességgel rendelkezik, mint egy vezető beosztású munkavállaló (hatékony időgazdálkodás, hatékony kommunikáció, többszörös gondolkodás és párhuzamos/munkavégzés, csapatépítés, motiválás). Regös Judit, a Szülők Háza vezetője különböző anyatípusokat mutatott be: a Mamma, a Teréz Anyu, a Kontrollka, a Tökéleteske, a Kiszolgáltatót és a Mártírt. Előadásának legfőbb üzenete: egy anya is lehet beteg, fáradt, nyugós, lemerült; egy anyának is szüksége lehet figyelemre, törődésre, feltöltődésre, hiszen az élet természetes körforgása – egyszer fent, egyszer lent – az anyákra is vonatkozik.